

basic education

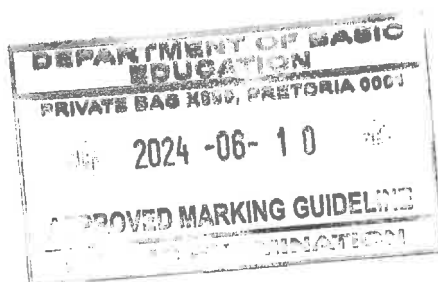
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

VERBRUIKERSTUDIES

MEI/JUNIE 2024

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 200

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 19 bladsye.

Internal Moderator:

DE Bay

02/06/2024

External Moderators:

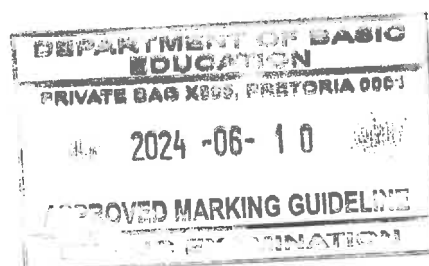
S.S. de Villiers

Brown

02/06/2024

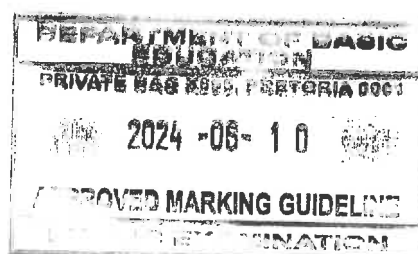
AFDELING A: KORTVRAE**VRAAG 1**

1.1	1.1.1	D✓	Onthou, maklik (Verken, bl.167; Suksesvol, bl.185)	(1)
	1.1.2	B✓	Onthou, maklik (Verken, bl.174; Suksesvol, bl.191-193)	(1)
	1.1.3	A✓	Onthou, maklik (Verken, bl.156; Suksesvol, bl.173-174)	(1)
	1.1.4	C✓	Onthou, matig (Verken, bl.162; Suksesvol, bl.178-179)	(1)
	1.1.5	C✓	Verstaan, maklik (Verken, bl.98; Suksesvol, bl.118)	(1)
	1.1.6	A✓	Toepassing, moeilik (Verken, bl.103; Suksesvol, bl.123)	(1)
	1.1.7	B✓	Verstaan, matig (Verken, bl.80-82; Suksesvol, bl. 94-96)	(1)
	1.1.8	D✓	Onthou, maklik (Verken, bl.93; Suksesvol, bl.113)	(1)
	1.1.9	C✓	Onthou, maklik (Verken, bl.105; Suksesvol, bl.127)	(1)
	1.1.10	B✓	Onthou, maklik (Verken, bl.83; Suksesvol, bl.97)	(1)
	1.1.11	B✓	Toepassing, matig (Grade 11)	(1)
	1.1.12	D✓	Toepassing, matig (Grade 11)	(1)
	1.1.13	C✓	Verstaan, maklik (Verken, bl.51; Suksesvol, bl.54)	(1)
	1.1.14	C✓	Onthou, maklik (Verken, bl.144; Suksesvol, bl.158)	(1)
	1.1.15	A✓	Verstaan, maklik (Verken, bl.143; Suksesvol, bl.152)	(1)
	1.1.16	B✓	Onthou, maklik (Verken, bl.16; Suksesvol, bl.22)	(1)
	1.1.17	D✓	Onthou, maklik (Verken, bl.35; Suksesvol, bl.35)	(1)
	1.1.18	A✓	Onthou, maklik (Verken, bl.13; Suksesvol, bl.19, CAPS)	(1)
	1.1.19	B✓	Verstaan, matig (Verken, bl.26; Suksesvol, bl.26)	(1)
	1.1.20	C✓	Verstaan, maklik (Verken, bl.35; Suksesvol, bl.34)	(1)

- 1.2 1.2.1 C✓
- 1.2.2 F✓
- 1.2.3 B✓
- 1.2.4 G✓
- 1.2.5 A✓ (5)
- Onthou, maklik (Verken, bl.163-165; Suksesvol, bl.181-183)*
- 1.3 1.3.1 Klassieke (mode)✓
- 1.3.2 (Mode) neigings✓
- 1.3.3 (Mode) gier✓ (3)
- Onthou, maklik (Verken, bl.49-51; Suksesvol, bl.51-53)*
- 1.4 1.4.1 D✓
- 1.4.2 F✓
- 1.4.3 B✓
- 1.4.4 C✓ (4)
- Onthou, moeilik (Verken, bl.93-94; Suksesvol, bl.113-114)*
- 1.5 1.5.1 Winsopslag✓
- 1.5.2 Slegste-verkope scenario✓
- 1.5.3 Volhoubare winsgewendheid✓
- 1.5.4 Kontantvloeiprojeksie/ vooruitskatting✓ (4)
- Verstaan, maklik (Verken, bl.35-40; Suksesvol, bl.34-42)*
- 1.6 A✓
- D✓
- F✓
- G✓ (Enige volgorde) (4)
- Verstaan, matig (Verken, bl.117-118; Suksesvol, bl.137-138)*

[40]

AFDELING B: LANGVRAE**VRAAG 2: DIE VERBRUIKER**

2.1 **Noem die rentekoers wat deur die Suid Afrikaanse Reserwe bank gevra word.**

Repokoers✓

Onthou, maklik (Verken, bl.166; Suksesvol, bl.184)

(1)

2.2 **Gee TWEE voorbeelde van hernubare energiebronne.**

- Sonenergie/son✓¹
- Windenergie/wind✓²
- Hidrokrag/waterenergie✓³
- Bioenergie/ biomassa/hout✓⁴

(Enige 2)

(2)

Onthou, maklik (Verken, bl.170-171; Suksesvol, bl.191)

2.3 **Verduidelik die volgende met betrekking tot eiendomsbelasting wat deur 'n munisipaliteit gevra word.**

2.3.1 **Wie is verantwoordelik vir die betaling daarvan?**

Eienaars van eiendom/ huiseienaars✓

Onthou, maklik (Verken, bl.164; Suksesvol, bl.182)

(1)

2.3.2 **Hoe bepaal die munisipaliteit die bedrag wat betaalbaar is?**

Hulle word op die markwaarde✓ van die eiendom en die area waar die eiendom geleë is gebaseer.

Onthou, maklik (Verken, bl.164; Suksesvol, bl.182)

(1)

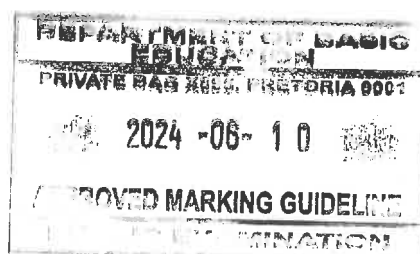
2.3.3 **Waarvoor word die geld gebruik?**

Dit word vir munisipale dienste✓ aan gemeenskappe wat in die munisipale area woon gebruik.

Onthou, maklik (Verken, bl.164; Suksesvol, bl.182)

(1)

LET WELL: Voorbeelde van basiese en ander dienste kan aanvaar word.

2.4 Verduidelik hoe 'n huishouding elektrisiteitsverbruik kan verminder wanneer 'n huis tydens die wintermaande verhit word.

- Gebruik gas/ parafienverwarmers/ kaggel in 'n vertrek in plaas van elektriese verwarmers.✓¹
- Installeer 'n sonpaneelstelsel✓²
- Gebruik infrarooi elektriese / lae “watt” verwarmers omdat hulle meer energie-doeltreffend is.✓³
- Maak gordyne en blindings gedurende die dag oop om die son in te laat.✓⁴
- Maak gordyne en blindings vroeg in die dag toe, om te verhoed dat hitte ontsnap.✓⁵
- Verhit slegs die vertrekke wat jy gebruik.✓⁶
- Hou deure en vensters in die vertrek wat jy verhit toe.✓⁷
- Trek warm aan/ gebruik komberse om warm te bly in plaas daarvan om die verwarmers aan te skakel.✓⁸
- Skakel saans verwarmers af/ skakel verwarmers af indien dit nie gebruik word nie.✓⁹
- Verseël trekke wat deur vensters en onder deure kom.✓¹⁰
- Isoleer die plafon.✓¹¹
- Gebruik 'n warmwaterbottel.✓¹²
- Plaas matte op die vloere.✓¹³

(Enige 5) (5)

Onthou, maklik (Verken, bl. 173; Suksesvol, bl. 194)

2.5 Definieer die term *grysgoedere/parallele invoere*.

Grysgoedere/parallele invoere is items wat 'n vervaardiger nie in 'n sekere land verkoop wil hê nie✓¹ maar hulle eindig daar op deur ongemagtigde verspreidingskanale✓² en hulle is nie onwettig nie.✓³

OF

Grysgoedere/parallele invoere is goedere wat in 'n land ingevoer word✓⁴ deur nie-amptelike/ongemagtigde verspreidingskanale✓⁵ en hulle is nie onwettige goedere nie✓⁶ en nodige belasting word betaal.

(Enige 3) (3)

Onthou, maklik (Verken, bl. 158; Suksesvol, bl. 176)

2.6 Verduidelik wat dit beteken as 'n produk 'n waarborg het.

'n Produk kan na die verkoper terug geneem word✓¹ vir herstelwerk/ vervanging/ geld terug te ontvang✓² binne 'n gegewe tydperk/spesifieke periode✓³ indien 'n produk nie in werkende toestand bly nie/ nie aan sekere standarde voldoen nie.✓⁴

(Enige 2) (2)

Onthou, maklik (Verken, bl. 158; Suksesvol, bl. 175)

2.7 Verduidelik die term *inflasie*.

- Dit is die styging in pryse van goedere en dienste✓¹ wat oor 'n spesifieke tydperk gemeet word.✓²

OF

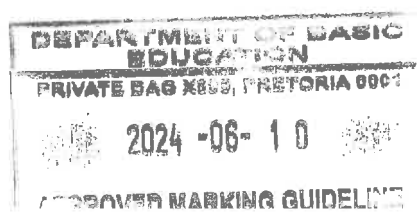
- Inflasie is die gemiddelde styging in pryse van goedere✓³ en dienste in 'n jaar.✓⁴

(Enige 2) (2)

Onthou, maklik (Verken, bl. 167; Suksesvol, bl. 184)

Kopiereg voorbehou

Blaai om asseblief

2.8 **Vergelyk 'n stokvel met 'n multivlak/stapelvlakbemarkingskema onder die volgende opskrifte:**

Opskrifte	Stokvel	Multivlak/stapelvlak bemarking
Stapelvlak	Dit het nie stapelvlakke nie/ alle lede is gelyk.✓ ¹	Bestaande lede is op die hoogste vlak/lede met die meeste verkope is op die hoogste vlak/nuwe lede is op die laagste vlak.✓ ²
Verkoop van produkte	No/ daar is geen verkope van produkte nie.✓ ³	Ja/ produkte word verkoop.✓ ⁴
Betaling aan lede	Alle lede ontvang dieselfde bedrag✓ ⁵ op dieselfde tyd.✓ ⁶	Lede word volgens hulle verkope betaal.✓ ⁷

(6)

Verstaan, matig (Verken, bl.161-162; Suksesvol, bl.177-179)

2.9 **Noem DRIE maniere waarin verbruikers kan help om waterbesoedeling te verminder.**

- Gebruik bioafbreekbare wasmiddels.✓¹
- Moenie onnodige items/stowwe in die opwasbak/toilet/dreineringsstelsel afgooi nie.✓²
- Gebruik omgewingsvriendelike/veilige skoonmaakmiddels/waspoeier.✓³
- Moenie plaagdoders/bemestingstowwe/chemiese stowwe oormatig gebruik nie.✓⁴
- Moenie rommel om riviere en damme strooi nie/tel enige rommel✓⁵ wat om riviere/damme/strande lê op.
- Moenie riool✓⁶ in riviere/damme stort nie.

(Enige 3)

(3)

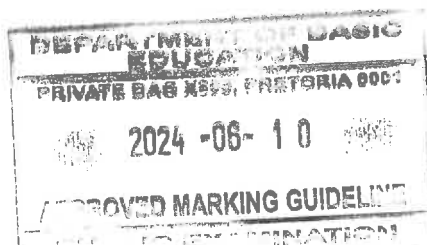
Verstaan, matig (Verken, bl.178-179; Suksesvol, bl.198)

2.10 **Bespreek die negatiewe impak op die plaaslike gemeenskap, van 'n munisipaliteite wat hierdie verantwoordelikheid verwaarloos.**

- Indien paaie nie gebou/in stand gehou word nie affekteer dit die toeganklikheid/toerisme✓¹ na die gemeenskap.
- Paaie wat nie in stand gehou word nie lei tot agteruitgang/slaggate✓² wat sal lei tot beskadiging van motoriste se motorbande.✓³ Motoriste sal meer geld aan die herstel/ aankope van bande moet bestee.✓⁴
- Ongelukke mag weens gebarste motorbande plaasvind✓⁵
- Indien stormwater dreinerings nie gedoen word nie/ in stand gehou word nie, mag dit tot oorstromings lei✓⁶ wat 'n veiligheidsrisiko word vir pad gebruikers✓⁷ en huise wat langs hierdie paaie gebou is.✓⁸
- Verstopte stormwater dreinerings kan 'n gesondheids gevaar/ broeiplek vir knaagdiere word.✓⁹
- Indien munisipaliteite hulle verantwoordelikhede verwaarloos/ vernalaat mag dit tot gemeenskappe se protesaksies lei.✓¹⁰
- Indien mangat ("manhole") nie bedek gehou word
- nie kan dit voertuig ongelukke veroorsaak/ mense kan daarin val.✓¹¹
- Indien munisipaliteite hulle verantwoordelikhede verwaarloos/ vernalaat mag dit veroorsaak dat die waarde van die eiendomme verlaag.✓¹²

Toepassing, matig (Verken, bl.184; Suksesvol, bl.202, 204-205) (Enige 5)

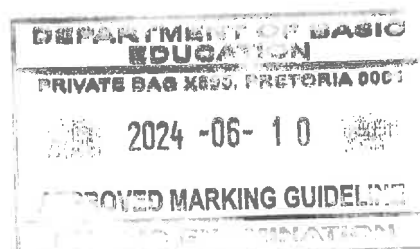
(5)

2.11 Analiseer die reaksie van die winkelbestuurder met spesifieke verwysing na die afkoeltydperk en 'n onbillike sakepraktyk.

- Ben was deur direkte bemaking genader ✓¹ buite die besigheidsperseel ✓² en het nie die transaksie begin/aan die gang gesit nie. ✓³
- Hy het na 'n dag die kragopwekker na die winkel terug geneem ✓⁴ en die kontrak gekanselleer. ✓⁵
- Die wettige afkoelperiode laat Ben vyf werksdae toe om die transaksie te kanselleer ✓⁶ en geld terug te ontvang. ✓⁷
- Die verkoopsman het 'n valse belofte/misleidende inligting/ misverteening van die kragopwekker gegee/gesê dat dit alle elektriese toestelle sal laat werk. ✓⁸ Dit het nie die warmwatergeiser en stoof laat werk nie. ✓⁹
- Die winkeleienaar moes Ben se deposito/of 'n gedeelte daarvan ✓¹⁰ binne sewe besigheidsdae/ vyftien dae ✓¹¹ nadat die kontrak gekanselleer was, terug betaal het omdat Ben die kragopwekker slegs vir een dag gebruik het.

(Enige 8) (8)

*Analisering, moeilik (Verken, bl.157, Suksesvol, bl.173-174)***[40]**

VRAAG 3: VOEDSEL EN VOEDING**3.1 Gee DRIE voorbeelde van algemene voedselallergene wat in dierlike produkte gevind word.**

- Koeimelk✓¹
- Vis✓²
- Skulpvis✓³
- (Hoender) eiers✓⁴

(Enige 3) (3)

*Verstaan, maklik (Verken, bl.79; Suksesvol, bl.92)***3.2 Noem DRIE riglyne vir die bestuur van voedselallergieë.**

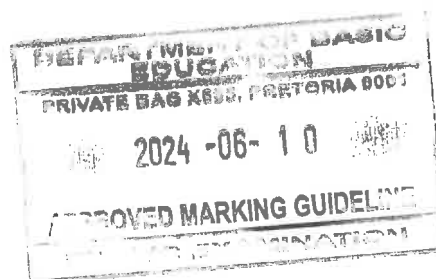
- Verseker 'n gebalanseerde dieet met genoegsame inname van alle voedingstowwe/ neem aanvullings indien nodig.✓¹
- Vermyn die voedsel wat die allergie veroorsaak.✓²
- Bestudeer voedsel-etikette sorgvuldig om voedsel wat 'n allergeen bevat te vermy.✓³
- Vervang voedsel wat allergieë veroorsaak met soortgelyke voedsel.✓⁴
- 'n Persoon met allergieë behoort veilige voedsel saam te neem wanneer hulle reis.✓⁵
- Kelnerpersoneel by restaurante behoort van die voedselallergieë ingelig te word/ vra oor bestanddele wat in geregte in 'n restaurant gebruik word.✓⁶
- 'n Persoon met allergieë behoort altyd die voorgeskrewe medikasie te dra in geval van 'n allergiese reaksie.✓⁷

(Enige 3) (3)

*Onthou, maklik (Verken, bl.79; Suksesvol, bl.92)***3.3 Noem VIER kenmerke van 'n persoon wat aan anorexia ly.**

- Uitermatig ondergewig.✓¹
- 'n Beperkte inname van voedsel/ obsessief/ behep met kilojoule inname/ eet baie min.✓²
- 'n Irrasionele/ intensiewe vrees van gewigstoename/ weeg hom/ haarself obsessief.✓³
- 'n Verwronge liggaamsbeeld/ sielkundige versteuring waarin die persoon hulself as oorgewig sien.✓⁴
- Swakheid.✓⁵
- Droë brose hare.✓⁶
- Bros vel✓⁷
- Koue hande en voete.✓⁸
- Amenorree/ oorslaan van drie opeenvolgende maandstondes.✓⁹
- Geheimsinnig oor voedsel.✓¹⁰
- Oormatige oefening/ oorbenutting van dieetpille/ urienedreiwere/ lakseermiddels/ enemas om liggaamsgewig te verminder.✓¹¹

(Enige 4) (4)

Onthou, maklik (Verken, bl.82; Suksesvol, bl.94)

3.4 Noem TWEE voordele van die byvoeg van antioksidante by voedsel.

- Preserveer die gehalte van voedsel/ verleng die raklewe^{✓1} van voedsel.
- Voorkom galsterigheid^{✓2} en onaangename smaak en reuk^{✓3} in margarien/ kookolie /koekies/ aartappelskyfies/ sopmengsels.
- Preserveer die kleur van vars gesnyde vrugte en groente/ vertraag ensimatiese verbruining/ voorkom verkleuring in vrugte en groente/ vrugtesap/ gaskoeldrank/ ingemaakte groente/ bevrore vrugte.^{✓4}

(Enige 2) (2)

*Onthou, matig (Verken, bl.94; Suksesvol, bl.114)***3.5 Verduidelik hoe gastro-enteritis oorgedra kan word.**

- Wanneer 'n besmette persoon voedsel voorberei of hanteer sonder geskikte higiëne^{✓1}/ nie hande was nadat die toilet gebruik is nie.^{✓2}
- Eet van voedsel wat besmet/ nie gewas is nie.^{✓3}
- Drinkwater wat besmet is.^{✓4}
- In kontak kom met 'n besmette persoon.^{✓5}
- Gebruik van vuil gereedskap wat besmet is.^{✓6}

(Enige 3) (3)

*Onthou, maklik (Verken, bl.91, Suksesvol, bl.108)***3.6 Verduidelik waarom amandelmelk geskik is vir mense wat laktose-intolerant is.**

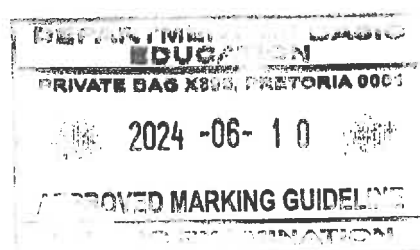
- Dit bevat nie laktose^{✓1} wat die suiker in koeimelk is nie.^{✓2}
- Laktose kan nie verteer word nie^{✓3} indien die ensiem laktase^{✓4} wat benodig word vir die vertering van laktose, nie voldoende is nie.^{✓5}

(Enige 3) (3)

*Verstaan, matig (Verken, bl.79; Suksesvol, bl.93)***3.7 Verduidelik waarom dokters, sielkundiges en dieetkundiges met die bestuur van bulimie geraadpleeg moet word.**

- Bulimie is 'n eetversteuring wat mees waarskynlik sielkundig is^{✓1} word geassosieer met 'n gebrek aan beheer/ depressie/ stres/ gevoelens wat verband hou met liggaamsvorm/ gewig.^{✓2}
- Antidepressante/ medikasie/ hospitalisering^{✓3} mag benodig word om die sielkundige komplikasies van bulimie te behandel.
- 'n Dieetkundige sal die fisiese gesondheid behandel^{✓4} en normale eetpatrone voorstel/ eetvergrypings en ledigingsiklusse stop/om liggaamsgewig te stabiliseer.^{✓5}
- Voedingsvoorigting/ opvoeding^{✓6} en gedragsbestuur^{✓7} help die pasiënt/ bulimiese persoon met meer gesonde alternatiewe van gewigsbestuur.^{✓8}

(Enige 4) (4)

Toepassing, matig (Verken, bl.82; Suksesvol, bl.96)

3.8 **Bespreek die redes waarom organiese voedsel nie kan help om voedselsekerheid te handhaaf nie.**

- Dit is duur^{✓1} om organiese voedsel te produseer en nie baie mense kan dit bekostig nie.^{✓2}
- Meer grond word benodig om genoeg organiese voedsel te kweek^{✓3} wat dalk nie moontlik vir die meeste mense is nie omdat grond skaars is^{✓4} en dit dra nie tot voedselsekerheid by nie.
- Die oes-opbrengste is laag^{✓5} dus sal daar minder voedsel beskikbaar wees.^{✓6}
- Hulle het 'n kort raklewe/hou nie lank nie^{✓7} omdat hulle nie enige preserveermiddels bevat nie.^{✓8} Produkte kan bederf/ gemors word voordat dit geëet word.^{✓9}
- Kopersulfaat word in organiese boerdery toegelaat, maar dit is toksies^{✓10} en kan skadelik vir vis wees, wat die hoeveelheid beskikbare voedsel verminder.^{✓11}

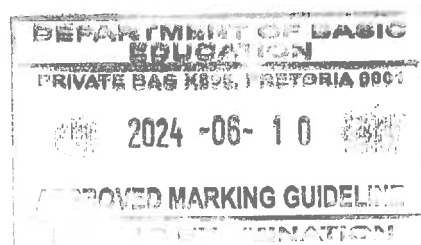
(Enige 6) (6)

Toepassing, moeilik (Verken, bl. 104; Suksesvol, bl. 126)

3.9 **Analiseer hoe die oorstromings in 2022 en 2023 hierdie huishoudings se voedsel selfonderhoudend of genoegsaamheid geaffekteer het.**

- Oorstromings mag hul gewasse weggespoel/ beskadig het,^{✓1} wat minder/ geen vars produkte^{✓2} om hulself te onderhou tot gevolg het.
- Pluimvee mag tydens die oorstromings dood gegaan het^{✓3} wat hierdie huishoudings se vermoë om hul eie eiers te produseer^{✓4} of hul eie pluimvee/ vleis te voorsien verminder het.^{✓5}
- Grond om groente/ vrugte te kweek mag beskadig wees/ bo-grond het weggespoel^{✓6} om nuwe vars produkte te kweek, dus moet bemesting/ dieremis/ kompos aangekoop word om die grond te verryk.^{✓7}
- Aankope van bemesting/ dieremis/ kompos/ nuwe sade/ jong plante/ hoenders het geldbesteding tot gevolg^{✓8} wat gebruik kon word om voedsel wat hulle nie self kan produseer nie, te koop.^{✓9}
- Sonder vars produkte/ pluimvee/eiers om te verkoop, verloor hulle inkomste.^{✓10}
- Al die bogenoemde mag die huishoudings se vermoë tot self-genuegsaamheid/ selfversorging verminder.^{✓11}

(Enige 6) (6)

Analiserings, matig (Verken, bl. 106-107; Suksesvol, bl. 129-130)

3.10 Regverdig die stelling hierbo.

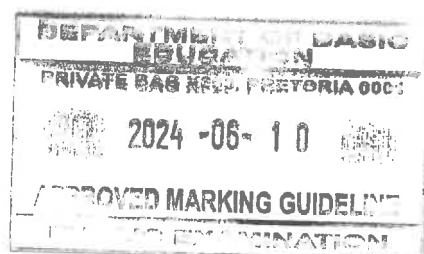
- Indien mense nie elektrisiteit het om te kook nie, mag hulle wegneemetes/ kitskos^{✓1} koop wat ryk in vet^{✓2} en hoog in suikers is/ gaskoeldrank is hoog in suiker.^{✓3} wat bydra tot vetsug.
- Mense mag voedsel wat gereed is om gaar te maak/ voedsel wat vinnig gaargemaak word, wat ryk aan vette^{✓4} en energiedig^{✓5} is gebruik, wat ongesond^{✓6} is. Dit dra by tot ongesonde gewigstoename.^{✓7}
- Mense koop voedsel wat lank hou/ nie-bederfbaar is^{✓8} voedsel wat nie enige gaarmaak en verkoeling vereis nie en hierdie voedsel mag ongesond wees.^{✓9}
- Mense mag verveeld wees^{✓10} gedurende beurtkrag en peusel aan/ ooreet aan ongesonde versnaperinge/ peuselhappies.^{✓11} (Enige 6) (6)

Toepassing, moeilik (Verken, bl.83; Suksesvol, bl.97)

LET WEL: 'n Punt kan slegs een keer vir ongesond toegeken word.

'n Punt kan slegs een keer vir ryk in vet toegeken word.

[40]

VRAAG 4: KLEDING**4.1 Definieer die volgende terme:****4.1.1 Mode**

Style/ tipe klere^{✓1} wat deur die meerderheid/ meeste/ baie mense gedra/ aanvaar^{✓2} word in 'n spesifieke tydperk en plek.^{✓3}

OF

Mode is die styl^{✓4} klere wat die meerderheid mense^{✓5} in 'n land/ ouderdomsgroep/ area nou dra.^{✓6}

(Enige 2)

(2)

Onthou, maklik (Verken, bl.48; Suksesvol, bl.49)

4.1.2 Kleredragkode

Dit is 'n stel reëls/ dokument^{✓1} oor die tipe klere^{✓2} wat die maatskappy van sy werkers, verwag om werk toe/ geleenthede verbonde aan werk te dra.^{✓3}

(Enige 2)

(2)

Onthou, maklik (Verken, bl.54; Suksesvol, bl.57)

4.2 Verduidelik die betekenis van organiese tekstiele.

Natuurlike vesels^{✓1} wat sonder enige plaagdoders/ onkruidodders/ ander toksiese stowwe gekweek is/ nie die natuurlike omgewing beskadig nie.^{✓2}

OF

Vesels word organies gekweek^{✓3} sonder die gebruik van onkruidodders/ plaagdoders.^{✓4}

(Enige 2)

(2)

Onthou, maklik (Verken, bl.61; Suksesvol, bl.67)

4.3 Beskryf waarom 'n vloodblou pak klere 'n goeie keuse vir 'n klerekas, vir die werkswêreld is.

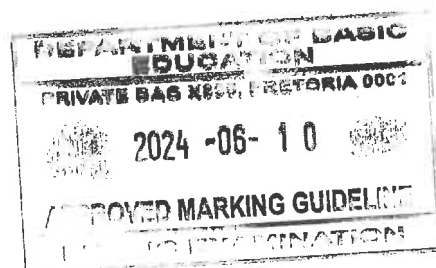
- Vloodblou is 'n basiese kleur.^{✓1}
- Dit is maklik om te meng en pas met baie hemde/ bloese en dasse/ serpe.^{✓2}
- Kan met swart of bruin skoene en belde gedra word.^{✓3}
- Kan in alle seisoene gedra word.^{✓4}
- Kan formeel en informeel gedra word.^{✓5}
- Dit is professioneel/ formeel/ deftig/ respektvol.^{✓6}
- Kan vir baie jare gedra word/ tydloos/ klassiek.^{✓7}
- Dit pas by die meeste liggaamstipe.^{✓8}
- Dit is veelsydig omdat dit vir verskillende werke geskik is.^{✓9}

(Enige 4)

(4)

Verstaan, matig (Verken, bl.56-58; Suksesvol, bl.59)

LET WEL: Die woord veelsydig kan slegs eenkeer 'n punt toegeken word.

4.4 Bespreek die positiewe impak wat Rewoven op die natuurlike en ekonomiese omgewing van die land sal hê, indien dit oral in Suid Afrika geïmplementeer word.

- Minder water^{✓1} en elektrisiteit^{✓2} sal gebruik word omdat minder nuwe tekstiele geproduseer hoef te word.^{✓3}
- Minder tekstiele afval sal in stortingssterreine opeindig^{✓4} omdat ou tekstiele herwin sal word, wat ook die impak op die natuurlike omgewing sal verminder/ besoedeling verminder.^{✓5}
- Dit sal die ekonomie van die land verhoog^{✓6} omdat meer mense in die versameling/ vervoerherwinning van die ou tekstiele^{✓7} in diens geneem sal word.^{✓8}

(Enige 4) (4)

Verstaan, matig (Verken, bl.61-63; Suksesvol, bl.68)

4.5 4.5.1 Noem TWEE onwettige klerepraktyke wat oorspronklike produkte kopieer.

- Handelsmerkrowery/ nabootsing/ replika^{✓1}
- Nagemaakte/ vervalsde goedere^{✓2}

(2)

Verstaan, maklik (Verken, bl.64; Suksesvol, bl.72)

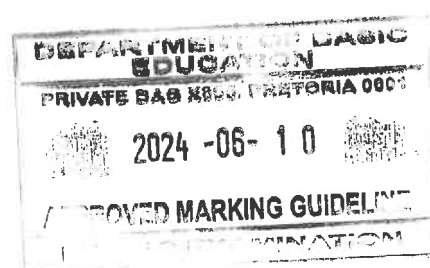
4.5.2 Bespreek die impak wat die aankoop van replika items op plaaslike opkomende klereontwerpers kan hê.

- Opkomende ontwerpers mag sukkel om hul produkte te verkoop/ in die mark mee te ding/ kompeteer^{✓1} omdat verbruikers mag verkies om replikas teen 'n laer prys te koop.^{✓2}
- Nuwe ontwerpers mag nie floreer nie,^{✓3} kan dus nie uitbrei^{✓4} en nuwe werk skep nie.^{✓5} Dit beteken dat die besigheid nie volhoubaar mag wees nie.^{✓6}
- Nuwe ontwerpers is nie in staat om in die mark mee te ding nie, omdat dit oorfloed is met geroofde handelsmerke.^{✓7} (Enige 4)

(4)

Analiserings, moeilik (Verken, bl.64; Suksesvol, bl.72)

[20]

VRAAG 5: BEHUISING EN INTERIEUR**5.1 Definieer die term *voltitel-eienaarskap*.**

Die eienaar wat die huis koop word die wettige eienaar^{✓1} van die hele eiendom,^{✓2} wat beteken die grond en al die strukture daarop.^{✓3} (Enige 2) (2)
Onthou, maklik (Verken, bl.121; Suksesvol, bl.139)

5.2 Verduidelik wat 'n *koopaanbod* is.

- Dit is 'n geskrewe (ongetekende) ooreenkoms^{✓1} tussen die verkoper en die koper.^{✓2}
- 'n Koopaanbod is die dokument waarin die koper 'n offer aan die verkoper maak,^{✓3} dit sluit bedrag wat die koper aanbied om vir die eiendom te betaal^{✓4} en die terme en voorwaardes vir die aankoop/verkoop van die eiendom in.^{✓5} (Enige 2) (2)

Onthou, matig (Verken, bl.125; Suksesvol, bl.142)

5.3 Gee redes waarom dit goedkoper is om huishoudelike toestelle met kontant eerder as met 'n afbetalingskooptransaksie aan te koop.

- Wanneer kontant gebruik word, word geen rente betaal nie.^{✓1}
- Dit is moontlik om 'n kontantafslag te kry.^{✓2}
- Daar is geen paaiemente om elke maand te betaal nie.^{✓3}
- Daar is ekstra kostes/ administratiewekoste/ korttermyn versekering wat gevra word^{✓4} wanneer 'n afbetalingskooptransaksie gebruik word. (Enige 3) (3)

Verstaan, matig (Verken, bl.148; Suksesvol, bl.162)

5.4 Noem die kostes waarvoor 'n voornemende huiseienaar, voor en gedurende die bou van 'n nuwe huis, verantwoordelik sal wees.

- Aankoop/ betaling vir die grond/ erf.^{✓1}
- Daar mag addisionele koste wees^{✓2} soos terreinvoorbereiding/ water aansluiting.
- Die huisplan moet deur 'n sketstekenaar/ argitek opgetrek word, wat betaal moet word.^{✓3}
- Die munisipaliteit vra 'n fooi om die huisplan goed te keer.^{✓4}
- 'n Boukontraakteur moet betaal word/ arbeidskoste.^{✓5}
- Daar moet vir boumateriaal betaal word.^{✓6}
- Laat aflewering/ tekorte aan materiaal sal koste verhoog.^{✓7}
- Professionele inspekteurs/ elektriese inspekteur/ strukturele ingenieur moet betaal word om insiklikheid te verseker.^{✓8}
- Indien konstruksie foutief is, mag meer materiaal/ arbeid benodig word.^{✓9}
- Indien daar vertraging in tyd gedurende die bouproses is, sal hulle aan meer koste blootgestel word.^{✓10}
- Die eienaar moet vir akkommodasie betaal voor die bouproses voltooid is.^{✓11} (Enige 4) (4)

Verstaan, matig (Verken, bl.119; Suksesvol, bl.138-139)

5.5.1 Bereken die totale afbetalingskooptransaksie-prys van die draagbare gasstoof. Toon alle berekeninge.

$$R69,00 \times 6 = R414,00 \checkmark^1$$

$$R414,00 + R59,00 \checkmark^2 = R473,00 \checkmark^3$$

(3)

Toepassing, matig: Eksamenriglyne.

5.5.2 Analiseer hoe hierdie draagbare een-plaat-gasstoof:

(a) Menslike energie bespaar.

- Die wegdoenbare gasblik is klein/ lig en maklik om te verwyder/ pas/ installeer. $\checkmark^1$
- Die verwyderbare boonste plaatraam maak dit maklik om skoon te maak. $\checkmark^2$
- Die outomatiese aansteekknop maak dit maklik/ veilig om aan te steek/ gebruik. $\checkmark^3$
- Die ligte en kompakte tas is maklik om te hanteer/ op te berg/ vervoer. $\checkmark^4$

(Enige 3)

(3)

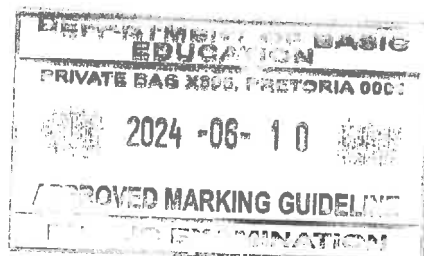
(b) 'n Nuttige aankoop vir 'n huishouding sal wees.

- Kan gebruik word wanneer daar kampeer/ gereis/ gestap word. $\checkmark^1$
- Kan tydens beurtkrag gebruik word $\checkmark^2$ omdat dit nie elektrisiteit vereis nie.
- Kan maklik opgeberg word wanneer dit nie gebruik word nie, omdat dit kompak/ klein is. $\checkmark^3$
- Min toonbankspasie word tydens gebruik opgeneem. $\checkmark^4$
- Dit is maklik om te gebruik/ bereikbaar bo 'n toonbank omdat dit laag is. $\checkmark^5$
- Dit werk met 'n klein wegdoenbare blik wat algemeen beskikbaar is. $\checkmark^6$
- Dit verskaf onmiddellike hitte. $\checkmark^7$

(Enige 3)

(3)

Analiserings, matig (Verken, bl.175-176; Suksesvol, bl.159)

[20]

VRAAG 6: ENTREPRENEURSKAP

6.1 Maak 'n lys van die inligting wat op 'n produk se etiket behoort te verskyn.

- Naam van produk✓¹
- Handelsnaam/Handelsmerk✓²
- Waarskuwings/ allergene✓³
- Datums: verkoop teen/gebruik teen/beste voor✓⁴
- Naam en adres van vervaardiger/waar dit gemaak is✓⁵
- Prys/pryskode✓⁶
- Produk inhoud/nutriëntinligting✓⁷
- Bestanddele/tekstielvesels✓⁸
- Grootte/ massa/ gewig/ volume/ hoeveelheid✓⁹
- Versorgings/ gaarmaak/ opbergingsinstruksies✓¹⁰
- Lotnommer✓¹¹

(Enige 4) (4)

Onthou, maklik (Verken, bl.24; Suksesvol, bl.24 en 29)

6.2 Noem watter TWEE van die 5 P's-bemarkingstrategieë deur die bekostigbaarheid en toeganklikheid van 'n produk aangedui word.

- Prys✓¹
- Plek✓²

(2)

Onthou, matig (Verken, bl.32-33; Suksesvol, bl.30-31)

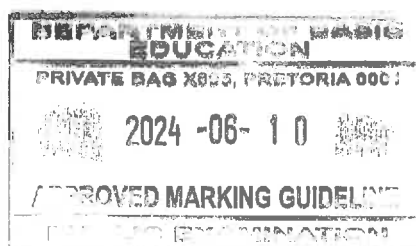
LET WEL: Indien meer as twee antwoorde gegee word, merk slegs die eerste twee.

6.3 Verduidelik waarom dit vir 'n besigheid voordelig is om plaaslik beskikbare grondstowwe te gebruik.

- Geproduseerde voedsel sal vars wees.✓¹
- Hulle is maklik bekombaar,✓² kan onmiddellik afgelewer of opgeneem word/ hulle hoef nie ingevoer of van een area na die volgende vervoer te word nie.✓³
- Produksie stop nie✓⁴ omdat daar geen tekorte is nie. Die wagtydperk is kort indien die besigheid 'n tekort het.✓⁵
- Hulle is bekostigbaar✓⁶ omdat hulle nie hoë vervoerkoste/ invoerbelasting het wat bygevoeg word nie.✓⁷
- Dit vestig 'n goeie verstandhouding met die verskaffers,✓⁸ wat die besigheid mag toelaat om op krediet te koop/grondstowwe voor betaling afgelewer te kry/ 'n kredietlyn met die verskaffer te open.✓⁹

(Enige 3) (3)

Toepassing, matig (Verken, bl. 13; Suksesvol, bl.19-20)

6.4 **Bespreek DRIE finansiële voordele vir 'n besigheid om opgeleide personeellede te hê.**

- Dit verhoog werknemers se produktiwiteit✓¹ en meer produkte sal verkoop word/ die besigheid se inkomste sal verhoog.✓²
- Dit help om goeie gehalte produkte te produseer/ verbeter die gehalte van werk✓³ en kliënte sal aanhou om goeie gehalte produkte te koop wat wins mag verhoog.✓⁴
- Dit lei tot vermindering van vermorsing in die besigheid,✓⁵ minder geld sal op die vervanging van beskadigde produkte of grondstowwe bestee word.✓⁶
- Dit verminder onderhouds-/ herstelkoste✓⁷ vir die besigheid omdat gereedskap korrek gebruik sal word.✓⁸

(Enige 3 x 2) (6)

Toepassing, matig (Verken, bl.25; Suksesvol, bl.26)

6.5 **Gee VIER gevolge van swak voorraadbeheer in 'n besigheid.**

- Meer opbergspasie mag vereis word.✓¹
- Te veel voorraad.✓²
- Voorraad mag bederf indien dit nie teen die gebruik-teen datum gebruik word nie.✓³
- Grondstowwe kan beskadig of gesteel word.✓⁴
- Die gehalte van die eindproduk sal geaffekteer word indien grondstowwe verval het.✓⁵
- Kapitaal word in voorraad vasgevang.✓⁶
- Daar mag tekorte in voorraad wees✓⁷ en produksie sal stop.✓⁸
- Wins sal verminder✓⁹ indien voorraad verlore gaan/ beskadig/ gesteel word.

(Enige 4) (4)

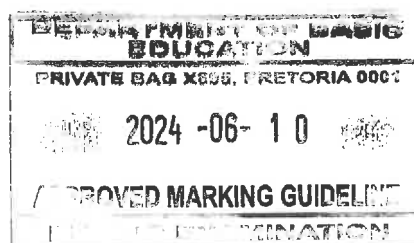
Verstaan, maklik (Verken, bl. 19; Suksesvol, bl. 23)

6.6 **6.6.1 Identifiseer Eerste Kafee se teikenmark.**

- Ouers wat leerders by die skool aflaai.✓¹
- Universiteit studente.✓²
- Skoliere.✓³
- Plaaslike gemeenskapslede.✓⁴
- Toeriste.✓⁵
- Onderwysers/ skool personeel/ dosente/ universiteit personeel. ✓⁶

(Enige 2) (2)

Verstaan, matig (Verken, bl.34; Suksesvol, bl. 11)

6.6.2 **Verduidelik die voordele van die gebruik van 'n houer van Big Box Container as 'n koffiewinkel.**

- Dit kan na 'n ander area verskuif word.✓¹
- Dit kan in 'n ander tipe besigheid omskep word.✓²
- Die houer kan herverkoop word.✓³
- Hulle besit die houer, dus is daar nie maandelikse huur betaalbaar nie.✓⁴
- Dit is goedkoper✓⁵ om in stand te hou as 'n gewone winkel.
- Dit is toegerus met sonpanele dus word geen elektrisiteit vereis nie/ word bedryf tydens beurtkrag.✓⁶
- Dit is toegerus 'n gasstoof wat nie elektrisiteit vereis om gebruik te word nie.✓⁷
- Rommel en afval behoort minimaal te wees✓⁸ omdat herwinningsblikke beskikbaar is. (Enige 4)

Toepassing, matig (Verken, bl.12; Suksesvol, bl.19)

(4)

6.6.3 **Maak 'n lys van maniere waarop die besigheid verbruikers kan aantrek.**

- Hulle is omgewingsvriendelik /gebruik verpakking wat herbruikbaar/ bioafbreekbaar is.✓¹
- Hulle bied 'n verskeidenheid✓² drankies/ versnaperings/ ligte maaltye/ koffiebone aan.
- Hulle het 'n gewilde reuse muffin.✓³
- Aansit en wegneem opsies.✓⁴
- Hulle kan tydens beurtkrag oop bly✓⁵ aangesien hulle sonpanele en 'n gasstoof het.
- Hulle het 'n lojaliteitprogram vir gereelde kliënte.✓⁶
- Dit is maklik toeganklik✓⁷ omdat dit in 'n parkeerarea geleë is. (Enige 4)

Toepassing, matig (Verken, bl.13; Suksesvol, bl.11 & 20)

(4)

6.6.4 **Bereken die verkoopprijs van EEN reuse muffin. Toon ALLE berekeninge.**

$$300 \times 60 \% / 60 \div 100 = R180.00$$

$$R\ 300 + R180 = R480.00\checkmark^1 \quad \text{OF} \quad R300 \times 160 \div 100 = R\ 480\checkmark^2$$

$$R480 \div 24\checkmark^3 = R20.00\checkmark^4$$

OF

$$R300 \div 24\checkmark^5 = R12.50\checkmark^6$$

$$R12.50 \times 60\% = R7.50\checkmark^7$$

$$R12.50 + R7.50 = R20.00\checkmark^8$$

OF

$$R300 + 60 \% \checkmark^9 = R480.00\checkmark^{10}$$

$$R480.00 \div 24\checkmark^{11} = R20.00\checkmark^{12}$$

Koste van EEN reuse muffin is R20.00.

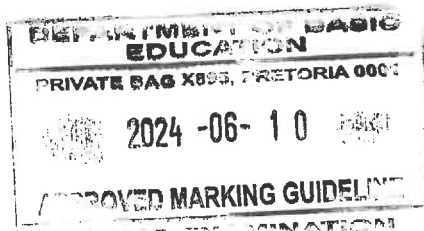
(Enige 3)

(3)

Toepassing, matig (Verken, bl.40; Suksesvol, bl.40)

LET WELL: Die verkoopprijs (R20.00) moet aangedui word om volle punte toe te ken.

Kopiereg voorbehou

6.6.5 **Analiseer maniere waarop die besigheid volhoubare produksie en verbruikbeginsels toepas.**

- Hulle het 'n skeepshouer gekoop wat voorheen gebruik was,✓¹ wat die behoefte om 'n nuwe skeepshouer te koop uitskakel.
- Die skeepshouer het alreeds 'n gasstoof✓² en sonpanele✓³ wat die behoefte aan elektrisiteit verminder en die koolstof
- voetspoor verminder.✓⁴
- Produkte word op die perseel gebak✓⁵ dus word vervoer verminder/geen brandstof✓⁶ word gebruik om produkte na die verkoops punt te vervoer nie. Lugbesoedeling word verminder/ minder koolstofvrystellings✓⁷ wat die omgewing kan beskadig.
- Hulle gebruik herwinbare/bioafbreekbare verpakkings- materiaal✓⁸ wat minder besoedeling tot gevolg het.✓⁹
- Hulle vermy rommel/ doen korrek weg met afval✓¹⁰ omdat hulle herwinningsblikke het.✓¹¹

(Enige 8)

(8)

Analisering, matig (Verken, bl.26; Suksesvol, bl.26)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 160
GROOTTOTAAL: 200

